

Samhällskunskap

Människor har alltid haft ett behov av att tillsammans skapa och utveckla samhällen. I dag står vi inför både möjligheter och problem kopplade till globalisering, interkulturella relationer och digitalisering. Kunskaper om samhället ger oss verktyg så att vi kan orientera oss i en komplex värld, ta ansvar för vårt handlande och främja hållbar utveckling.

Syfte

Undervisningen i kursen samhällskunskap ska syfta till att eleven utvecklar förtrogenhet med demokrati och mänskliga rättigheter. Den ska bidra till att eleven utvecklar kunskaper om de värden och principer som utmärker ett demokratiskt samhälle samt om demokratiska processer och arbetssätt. På så sätt ska undervisningen ge eleven verktyg för att aktivt kunna ta ansvar och delta i samhället.

Undervisningen ska bidra till att eleven utvecklar förståelse för hur individen och samhället påverkar varandra. Den ska därför vidga och fördjupa elevens kunskaper om sociala, ekonomiska, politiska, rättsliga och mediala förhållanden och strukturer i samhället. Därmed ska eleven få en bredare samhällsförståelse samt utveckla tilltro till sin förmåga att aktivt delta i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt i fortsatta studier. Undervisningen ska också ge eleven en vidgad och fördjupad förståelse för sina egna och andras levnadsvillkor och hur de kan påverkas av faktorer som kön och socioekonomisk bakgrund.

Undervisningen ska ge eleven förutsättningar att analysera samhällsfrågor ur olika perspektiv samt förståelse för hur olika intressen och åsikter uppstår och kommer till uttryck. Eleven ska också ges verktyg att kritiskt granska hur olika aktörer försöker påverka samhällsutvecklingen genom information, ståndpunkter och argument i olika sammanhang och källor. Eleven ska ges möjlighet att uttrycka och pröva sina ställningstaganden i möten med andra uppfattningar. Därigenom ska eleven stimuleras att engagera sig och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

Genom undervisningen i kursen samhällskunskap ska eleven ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter,
- kunskaper om sociala, ekonomiska, politiska, rättsliga och mediala förhållanden och strukturer i samhället, och
- förmåga att analysera samhällsfrågor ur olika perspektiv och kritiskt granska hur de framställs i olika källor.

Centralt innehåll

Individer och gemenskaper

- Människors identiteter, ekonomiska resurser och möjligheter i samhället och hur dessa kan påverkas av bland annat socioekonomisk bakgrund, kön, ålder och etnicitet. Begreppen makt, rättvisa, jämlikhet och jämställdhet.
- Svenska välfärdsstrukturer och hur de fungerar.
- Migration till, samt integration och segregation i, Sverige i dag.

Samhällsresurser och fördelning

- Privatekonomiska frågor, däribland inkomster, utgifter, skatt, transfereringar, lån, sparande och betalningsformer.
- Hur hushållens, företagens, bankernas och det offentliga ekonomi hänger samman. Orsaker till förändringar i samhällsekonomin och vilka effekter de kan få.
- Länders och regioners beroende av varandra i en globaliserad ekonomi. Skilda förutsättningar för olika länder och regioner.
- Orsaker till och konsekvenser av en ojämlik fördelning av inkomster och förmögenheter mellan människor i Sverige och i olika delar av världen.
- Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel med avseende på lönebildning, arbetsmiljö och arbetsrätt.
- Utbildningsvägar och yrken.

Svensk politik och internationella samarbeten

- Olika former av demokrati och diktatur i världen i dag.
- Politiska ideologier och partier i Sverige.
- Sveriges politiska system med Europeiska unionen (EU), riksdag, regering, Sametinget, regioner och kommuner. Sveriges grundlagar.
- Var olika beslut fattas och exempel på hur besluten påverkar individer, grupper och samhället i stort. Individers och grupperns möjligheter att påverka den demokratiska processen.
- Sveriges militära och civila försvar samt totalförsvarsplikten.
- FN, Nato och det nordiska samarbetet.

Rättigheter och rättsskipning

- De mänskliga rättigheterna och deras betydelse. Principen om likabehandling, inklusive skydd mot diskriminering.
- Kränkningar av de mänskliga rättigheterna i olika delar av världen och internationellt arbete för att främja mänskliga rättigheter.
- Friheter, rättigheter och skyldigheter i demokratiska samhällen. Dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter, till exempel gränsen mellan yttrandefrihet och kränkningar i sociala medier.
- De nationella minoriteterna judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar: kultur, språk, historia och rättigheter.

- Rättssystemet i Sverige och principer för rättssäkerhet. Normuppfattning, kriminalitet och kriminalvårdens uppgifter.

Information och kommunikation

- Hur media produceras, distribueras och konsumeras samt vilka möjligheter och svårigheter det kan innebära för mediernas roll i ett demokratiskt samhälle.
- Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. Hur individer och grupper framställs i media, till exempel utifrån kön och etnicitet, och hur detta kan påverka normbildning och värderingar.

Granskning av samhällsfrågor

- Lokala, nationella och globala samhällsfrågor och olika perspektiv på dessa.
- Kritisk granskning av information, ståndpunkter och argument som rör samhällsfrågor i både digitala medier och andra typer av källor.

Betygskriterier

Betygskriterier för betyget Godkänt

Eleven visar grundläggande kunskaper om demokratiska värden och beslutsprocesser samt om mänskliga rättigheter. Eleven för enkla resonemang om olika frågor med koppling till demokratins möjligheter och utmaningar.

Eleven visar grundläggande kunskaper om förhållanden och strukturer i samhället. Eleven beskriver enkla samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. Eleven för enkla resonemang om hur individer och grupper kan påverka och påverkas av samhället.

Eleven för enkla resonemang om samhällsfrågor. Eleven granskar information och åsikter som rör samhällsfrågor i olika källor med enkla källkritiska argument.